

Anteeksiäntoa ja hyvää hirvisoppaa

Ismo Söderling

Siirtolaisuus on pysyvää muuttoliikettä maiden välillä. Nykyisin tuo pysyvyys määritellään yhdeksi vuodeksi. Ennen ei ollut tarkkoja rajoja saatikka määritelmiä siirtolaisuudelle. Muutettiin leivän perässä, ja turvattiin näin oma sekä muiden elanto. Siten alkoi esimerkiksi pari sataa vuotta sitten suomalaisten muutto Pohjois-Norjaan. Kainuun korpimailla nälkävuosina kävi kato myös väestön keskuudessa. Norjassa suomalaisista – kveeneiksi kutsutuista – tuli kalastajia. Merestä ei vilja loppunut. Suomalaisten elämä oli ankaraa taistelua luonnonvoimia vastaan. Tukea ei tullut myöhemmin Norjan viranomaisiltakaan, jotka tekivät parhaansa 1960-luvulle asti, jotta suomalaiset muuttaisivat kielensä ja tapansa norjalaisiksi. Kuten Marjut Anttonen hyvin kuvaa kirjassaan ”Menetetty koulunkäynti”, on suorastaan ihme, miten norjansuomalaiset ovat pitäneet päänsä pystyssä ja olleet uskollisia suomalaisille juurilleen.

Norjassa tehtiin vuonna 2005 poliittinen päätös maksaa korvauksia mm. ”menetetystä koulunkäynnistä” iäkkäille saamelaisille ja suomalaistaustaisille kveeneille. Korvausta voivat anoa henkilöt, joiden koulunkäynti norjalaistamispolitiikan vuoksi ei tapahtunut omalla äidinkielellä. Monissa muissakin maissa on mietitty hyvitystä, tai ainakin vastaantuloa siirtolaisia kohtaan.

Viimeisin ja ehkä tunnetuin vastaantulo on presidentti Barak Obaman pyrkimys helpottaa kansalaisuuden saamista pitkään USA:ssa paperittomina asuneille. Kesällä 2012 Obaman hallinto ilmoitti, että se ei enää karkoita tietyt ehdot täyttäviä laittomia (paperittomia) nuoria siirtolaisia. Kyseessä on ns. Dream Act. Unelma - dream, tulee siitä, että kohderyhmänä ovat suhteellisen nuoret, jotka unelmoivat Amerikan kansalaisuudesta. Viranomaisten laskelman mukaan kriteerit täyttäviä nuoria on n. 1.2 miljoonaa, suurin osa heistä on meksikolaisia.

Sinällään tällainen ”armahtaminen” ei ole mitään uutta Yhdysvaltojen siirtolaisuudessa. Esimerkiksi vuoden 1986 siirtolaisuuslaki osaltaan kiristi tuloehtoja, mutta toisaalta antoi kolmelle miljoonalle laittomalle maahanmuuttajalle mahdollisuuden hankkia virallisen oleskeluluvan. Euroopan maista mm. Espanjassa on vastaavaa toteutettu v. 2005, jolloin noin 700 000 laitonta maahanmuuttajaa sai virallisen työluvan.

Entä Suomi? Olisiko meillä syytä armahdukseen tai anteeksiäntoon? Paperittomia maahanmuuttajia meillä lienee jokunen tuhat. Tarkkaa määrää ei tietystikään tiedetä, koska kyse on nimenomaan laittomasta maahantulosta. Vaikka kysymys ei ole suuresta määrästä, on ilmiö raastava yksilötasolla. Siksi jo inhimillisyyden nimissäkin Espanjan ja Yhdysvaltojen kokemuksia sekä kriteereitä voisi joskus kokeilla Suomessakin. Sikäläisten kriteereiden käyttäminen koskisi korkeintaan muutamaa sataa maahanmuuttajaa.

Olisiko meillä suomalaisilla siirtolaisuuteen liittyen anteeksipyydettävää? Jäyhänä kansan emme juuri osoita tunteitamme, mutta toki jotain tälläkin saralla on tapahtunut. Pääministeri Lipponen pyysi anteeksi vuonna 2000 toisen maailmansodan juutalaispalautuksiamme. Vaikka kyse oli pienestä ihmisjoukosta, oli jokainen palautettu liikaa. Oulun hiippakunnan piispa Samuel Salmi pyysi tämän vuoden alussa saamelaisilta anteeksi kirkon harjoittamaa alistamispolitiikkaa. Tähän kategoriaan voitaneen liittää myös Tasavallan presidentti Mauno Koiviston ääneen ajateltu näkemys huhtikuussa 1990 siitä, että inkeriläiset ovat paluumuuttajia.

Post-kekkoslaiseen aikaan mopo hieman tuntui karanteen käsistä, sillä myöhemmässä lausunnossaan Koivisto totesi yllättyneensä, miten innokkaasti virkamiehet lähtivät ajamaan asiaa. Ulko-

maalaislakiin inkeriläis-klausuuli tuli vasta vuonna 1995, ja sen myötä tilanne normalisoitui. Koivisto lienee sota-aikana hyvinkin voimakkaasti kokenut inkeriläisten kurjan kohtalon ja kohtelun.

Anteeksipydyttävää varmaan löytyy monelta suunnalta jatkossakin. Romanilapsia oli lastenko-deissamme pakkosijoitettuna vielä 1960-luvullakin.

Ruotsin entinen kansanedustaja ja vihreiden puheenjohtaja Maria Wetterstrand vaati Dagens Nyheterissä 15.1.2009 julkaistussa kolumnissaan, että Ruotsin valtion on pyydettävä virallisesti anteeksi suomalaisiin kohdistettua sulauttamispolitiikkaa. Wetterstrand oli avioliittonsa kautta hyvin perillä ruotsinsuomalaisista, olihan hänen silloinen puolisonsa nykyinen ympäristöministerimme Ville Niinistö.

Anteeksianto suuntaan jos toiseenkin on varmasti paikallaan. Tärkeintä tietysti on, että kansalliset tavoissaan ja hallinto päätöksissään kunnioittavat vähemmistöjä ja maahanmuuttajia. Jos tuntuu siltä, että laittomasta maahanmuutosta tulee isokin ongelma, voisihan sitä armahtamistakin koettaa – kriteereitä ja keinoja löytyy kyllä, jos vain on hyvää tahtoa.

Mistäs se hirvisoppa tähän putkahti? Kirjoitan lopuksi isäni kertoman tarinan, jonka perussanomaa ei aika ole hämärtänyt, joitain yksityiskohtia ehkä. Isäni oli keskusrikospoliisin ylikonstaapeli, sijoituspaikkana Rovaniemi. Sinne tuli ilmoitus 1960-luvulla, että erään ylälappilaisen koulun opettaja oli sala-kaatanut hirven. Koulussa oli tuolloin asuntola, jossa asui ajoittain myös saamelais- ja kolttalapsia. Isäni tunsu opettajan hyvin. Jollain virkamatkallaan hän poikkesi koululle.

Opettajalle oli ilmoitettu tulon syy. Pihalla tervehdittiin. ”Ennen kuin kuulustelet, niin tulehan Rolohvi (Rolf) keittiöön sapuskalle”. Sinne menivät, ja isäni söi suurella halulla hirvisoppaa. Sitten oli kuulustelun aika. ”Että oonko kaatanut hirven laittomasti. Olen kuule kaatanu iliman luppaa – ei hän näillä raasuilla muuten olisi kunnan ruokaa. Kirkonkylästä tulee mitä tulee, mutta ei se kuule aina ole syötävää piemmän päälle”. Kahvit juotuaan isä hyppäsi virka-kuplavolkkiariinsa ja suunnisti Rovaniemelle. Esimiehelle ilmoitettiin, että ’ei havaintoa laittomasta hirtvikaadosta kyseisellä saamelaisalueella’.

Toivotan kaikille lukijoilleni oikein hyvää ja rauhallista joulua ja onnellista uutta vuotta 2013!

Immigration and amnesty

About 200 years ago, thousands of Finns migrated from Finland to Norway to escape serious famine. Over time the Finns were subjected to harsh assimilation measures as the Norwegians tried to Norwegianize them. In 2005, the Norwegian government resolved to make amends for the wrongs suffered by the Finns and the Sámi, among others, through a law entitling them to reparations.

Here in Finland, we too have considered the idea of amnesty. In 2000, Paavo Lipponen, as Prime Minister, apologized publicly for Finland's war-time handover to Germany of some Jews living in Finland. This past spring, Bishop Samuel Salmi of the Lutheran Diocese of Oulu apologized to Finland's Sámi population for the church's policy of oppression vis-à-vis the Sámi.

Besides apologies, there has also been occasional discussion of granting amnesty to the migrants who are in Finland illegally. Similar measures are commonly implemented in other countries around the world. The most recent example is perhaps the decision by President Obama's administration to delay the deportation of illegal immigrants under the age of 30. The decision is presumed to impact approximately 1.2 million immigrants in the U.S. In practice, these are people who have spent most of their lives in the United States. If Finland were to undertake a similar action, it would concern at most only a few hundred undocumented individuals – people who live almost entirely outside of any social or economic safety net. Should we at least give it a try?